

Aşix Ələsgər ustadı Aşix Alının üzündən öpdü, onu bağrına basıf dedi ki, ustad, inanın ki, Sizin bu toyda olduğunuzu mən bilmirdim. İndi başa düşdüm ki, məni aldadıf, Sizinən qavaxlaşdırmağa gətirifləmiş. Məni də Siz məcbur etdiniz. Ustad, məni bağışla.

Aşix Alı da Ələsgərin alınnan öpüb, onu bağışladı, şeyirdinə uğurlar dilədi. Amma sonralar arayıb, axtarıb, öyrəndi ki, bu qurğunu quran Böyükağa imiş.

AŞIQ ALININ TÜRKiYƏ SƏFƏRİ

Bəli, hörmətdi məclisimiz, hörmətdi camahatımız. Ustadların bir neçə qiymətdi sözlünü qulluğunuzda ərz eliyəjəm. Ustadların öləninə allah rəhmət eləsin, qalanına can sağlığı versin, Sizinən baravar. Ustadlar deyir ki:

Dilim sana bu nəsyəti deyirəm,
Bu dünya malına sarışma, dilim!
Yəqin bil ki, ölüm həxdı qavaxda,
Qıyamət oduna alışma, dilim!

Bir məclisə vərđin dilin olsun lal,
Görənnər qoy sənən sər f etsin kamal,
Sağına, soluna yağdırma sual,
Hərcaı danışif, gülüşmə, dilim.

Saxla bu sözdərim, eylə amanat,
Haqqınan düz olan tez tapar nicat.
İstiyirsən başın ola salamat,
Ağzına gələni danışma, dilim!

Musa oda alışmıyıf, nə lazım?
Beybafaynan qonuşmuyuf, nə lazım?
Haqqın özü sirr aşmıyıf, nə lazım?
Gördüyün sirrəri sən aşma, dilim!

Musuya rəhmət, sizə can sağlığı. Bu şeir köhnə aşix Musanın oluf. Ağkilsəli. Onun sözüdü. İndi də Ələsgərdən birini deyim:

Qafil könlüm bu nə yoldu tutufsan,
Sərf edirsən nə kamaldı dünyada?
Dövlətə güvənif, gültək açılma,
Çox sən təki güllər soldu dünyada.

Fələk bərbad etdi hər nizamları,
Zulumnan söndürdü yanan şamları.
Hayıf cavannarın gül əndamları,
Mara-mura qismət oldu dünyada.

Küfrdən bərkitmə könlündə barı,
Top dəysə dağidar, bürcü, hasan,
Sənin kimi gəzən qara şahmarı,
Fələh kəməndinə saldı dünyada.

Guşimdə sırğadı, sinəmdə dağdı,
Ağlı olan unutmaz, neçə ki, sağdı,
Dövlətdən qismətin beş arşın ağdı,
Çəkdiyən qovğadı, qaldı dünyada.

Yığılar məxluqat, qurular məhşər,
Boyunnarda kəfən, əllərdə dəftər,
Onda vay halına, yazıx Ələsgər,
Özün getdin, sözün qaldı dünyada.

Allah rəhmət eləsin Qul Allahquluya. Bir ustadnamə də onnan deyək:

Könül qulluq elə kamil ustada,
Ustad görmüyənin işi xam qaldı.
Neçə danəndələr getdi dünyadan,
Yerini bir neçə ağlı kəm aldı.

Bivəfaya dedim: "Dur mənənən üzül"
Naməhrəmə baxma, gözdərim süzül,
Nuh ömür eylədi min doqquz yüz il,
Sandı ki, bir səhər, bir axşam qaldı.
Qul Allahquluyam, ay nasib elə,
Səcərdən baş verdi ay nasib elə,
İsgəndər atdandı, ay nasib elə,

Nə Cəmşid padşah, nə də cəm qaldı.

Bəli, mənim əzizdərim, sizə haradan xəvər verim, Göyçə mahalının Qızılvang kəndinnən. Kimnən, Aşix Alıdan. Aşix Alı deyir: cavan vaxtımda orda-burda söhbət eliyirdilər ki, Aşix Alı gələcəkdə gözəl sənətkar olajax. Allah heş kimi kasıv eləməsin. O zamannan elə kasıviydıx ki, oğru içəri girsəydi, bircə süpürgədən başqa elinə bir şey keçməzdi. O vaxtın pulu bir abbasım varıydı. Kəndin içinə çıxdım ki, mal öldürüf alışma eliyiflər. İki girvəngə ət aldım. Gətirdim öyə, dədəm doğradı, anam tökdü qazana, qoydu ocağın üstünə. Kasıvın öyündə yemək olanda öy gülür, eşik gülür. Öydə bir ala pişiyimiz varıydı. O da sevindiyyənnən tufara hoppanıf, yerə düşürdü. Dədəmnən anamın söhbəti də bir-birinə yaman xoş gəlirdi. Söhbətin şirin yerində anam dədəmə dedi:

- A kişi, gəlsən oğlumuzu öyləndirək?

- Arvad, düz deyirsən, gədiyi öyləndirmək lazımdı. Qızdarın xasiyyətini sən bilirsən.

Anam oturduğu yerdə başdadı kəndin başınnan.

- A kişi, filankəsin qızı nətəridi?

Atam dedi:

- Ay arvad, onun dədəsi axmaq adamdı. Bildir yazda mənənnən dalaşdı.

Anam yenə dilləndi:

- Bə filankəsin qızı nətəridi?

- Onun da anası dillidi, balası onnan betər olajax.

Gördüm kü, anam öz tayımız, öz baravarımız bir zülümlü kasıf tafdı. Atam dedi:

- Bax, bunun qızını alax.

Aşix Alı deyir:

Dədəmnən utandım, anamı bir qırağa çəkif dedim:

- Mən onu almıyajam. Anam dedi:

- Anan ölsün, bəs kimin qızını alajaxsan?

- Mən Çamırrılı Niftalının qızını alajam.

O vaxtda dövlətdə kasıba qız vermirdi. Ona görə bildim ki, o bizə qız vermiyəcək.

Anam gedif dədəmə dedi.

Dədəm bilmirəm nəyə umud eliyif dedi:

- Bu saat gedif alajam.

Dədəmin bir köhnə kürkü varıydı. Çiyinə atıf evdən çıxdı.

Çamırrıynan Qızılvangin arası yaxınıydı. Dədəm Niftalığilə çatıf qapıyı döyür. İçəridən səs gəlir:

- Kimdi ayə, qapıyı döyən? Atam deyir:

- Niftalı, mənəm.

Niftalı qapıyı aşdı kı, İmirzə kişidi. Dedi:

- Buna yaqın xərc-zad qoyuflar, düzəldə bilmiyif, ona görə gəlif.

Dedi:

- Gəl, ay İmirzə, gəl içəri.

Niftalı İmirziyi çox mərifətnən qarşıladi.

Dedi:

- Ay arvad, çaydan-çörəkdən qoyun. İmirzə, gejenin bu vaxtı bizə nə yaxşı gəlifsən? İmirzə dedi:

- Yaxşı günün olsun, a Niftalı, bilirsənmi niyə gəlmişəm? Niftalı dedi:

- Gəlifsən, belə xoş g'lifsən, belə gözüm üstə gəlifsən. Nə mətləvə gəlifsən düzələr.

İmirzə dedi:

- Yaxşı günün olsun, a Niftalı. Xudavəndi-ələm hamıya oğul- qız toyu qismət eləsin. Mən də istiyirəm oğlum Alıya toy eliyəm.

Arvad da deyir, Niftalı da deyir:

- Allah mübarək eləsin!

İmirzə kişi axır ki, gəlir mətləf üstünə:

- A Niftalı, gəlmişəm ki, qızın Bəsdi xanımı bizim Alıya verəsən.

Ayə Niftalı dəli olmadımı! Əlini belə hərədi ki, İmirzənin noxtalığına birini qoya. Arvad qulağına pıçıldadı:

- A Niftalı, onun xətrinə dəymə, başdığını çox istə, qoy getsin öyündə ölsün.

Odu ku, Niftalı dedi:

- Ay İmirzə, arvad razıdı. Qızı sənin oğluna verəjəm, amma istədiyimi gərək gətirəsən.

- İsdə qadan alım, görüm nə istiyirsən?

- Sənnən üç yüz manat qızıl pul alajam. On yeddi erkək gətirəsən. Çaxırrıdan dəli Ağayarın atının balasını da gətirəsən. O at Qazaxdan gəlif, Dilboz atdarın cinsinnəndi. El xərci o tərəf-bu tərəf də sənin boynuna.

İmirzə əl verir "Allah mübarək eləsin, a Niftalı" - deyif çıxıf üz tutur Qızılvəngə.

Anam bir də xəvər gətirdi ki, dədən yaman fit çala-çala gəlir. Yağın qızın "hə"sini alıf.

Öz-özümə dedim, axşamnan kişi toxdu, ətin fısqırığıdı, ajıxsın havax çalsa.

Dədəm gəldi. Kürkü atdı öyün ortasına. Arxası üstə uzandı. Əllərini başının altına çatdı. Anam gəlif dədəmin yanında oturdu. Dedi:

- A kişi, nə xəvər gətirdin?

- Öyü xaravanın qızı, sən bilmirsənmi mən getdiyim yerdən boş gəlmərəm.

- Nə dedi ay İmirzə, başdix-işdik, bizdən nə istədi?

- Ə, nə var, nə istiyə. On yeddi erkək isdiyir, o tərəf-bu tərəf əl xərci mənim boynuma. "Hə" deməsinə bir at balası, üçcə yüz manat qızıl pul isdiyir.

Anam o yannan qayıtdı kı, onun yüz manatı bu anasının boynuna. Sonra dedi:

- A kişi, yüz manat da sənin boynuna. On harava ot bişmə, iyirmi harava biç.

Dədəm öysürdü:

- Arvad mənimkini əlli elə, mən düzəldə bilmiyəjəm.

- Düzəldəjən, canın çıxsın.

- Alı, a bala, yüz manat da sənin boynuna.

Aşıx Alı deyir: baxdım gördüm, bunnar elə danışıllar, elə bil gəlin gəlif, lap qapının ağzındadı. Amma ortada nə bir manat var, nə də bir keçiləri. Yerimnən qalxıf dedim:

- Ana, mənim coravımı, ayağımın məsini gəti. Sazımı götürüm gedim. Mən də öz payımı düzəldim gətirim.

Aşix Alı sazını götürüb öydən çıxır. Yay vaxtıydı. Qalxır S'lim yaylağına, At damına, Dəmir təpiyə. Avdiləsərə, Qızıl Xərəvəyə. Bu yaylaxların hamısını gəzif gəlif Əyricədə böyük bir tuxuraya rast gəlir. Görür kü, böyük yığıncaxdı. Bəylər, bəyzadələr əyləşif kef eliyillər. Bir nökar Aşix Alıyı görüb qavağa gəlir. Aşix Alı onnan soruşur:

- A bala, bu tuxuru kimindi?

- Dayı, bu Naxçıvanı Kalvalı xanın şaddıx məclisidi. Buyur, gedək.

Aşix Alı gəldi. Məclisdəkilərə ədəfənən salam verif, əleyk alannan sonra Kalvalı xan soruşdu:

- A quzum, kimin rahatısan?

- Səmənd ağanın rahatıyam.

- Oğlum, sazını çıxart söhbət elə.

Aşix Alı sazını çıxardıf söhbətə başladı. Onun çalılıf-oxumağı Kalvalı xanın çox xoşuna gəldi. Nökəri səsdədi:

- Get bir at yəhərrə, gəti bura.

Nökər gedif yaxşı bir at yəhərrəyif gətirif Aşix Alıya verif dedi:

- Bu atı xan sənə bağışdıyır. Kalvalı xan nökerərə dedi:

- Xurcunu da gətirif qoyun aşığın tərkinə. Yol adamıdı.

Aşix Alı atı minif Kalvalı xana çox minnətdarlıx elədi. Hamıynan təmənənəşif yol başladı Şərur mahalına tərəf. Bir kəndə yaxınlaşanda beş-altı uşağa rast gəldi.

Onnar soruşdular:

- Aşixsanmı?

- Bəli, aşığam. Qadanız alım. Yaxşı məclis olanda çalılıf-oxuyuram.

- Aşix, görürük cavansan. Buralara da nabalədsən. Biz məsləhət görərdik ki, bu cığırnan getmiyəsən.

- Niyə, a bala.

Qavaxda Arakolamı adında bir kənd var. Aşix Duraxan orda olur. Səni görsə sazını alajax. Düzü qorxuf çəkimsəm də yolunnan dönmədim. Bir azdan at məni endirdi həmin kəndə. Başımı qaldırif gördüm kü, bir kişi həyəti süpürür. Salam-əleykdən sonra soruşdum:

- Əmi, bura aşix Duraxanın kəndidi?

Dedi:

- Bəli.

Aşix Alı deyir bir fikirəşdim ki, gəl Duraxanın öyünü xəvər al. Düz get Duraxanın öyünə. Bir də fikirəşdim ki Allah çuğula nəhlət eləsin. Çuğul nə ölmüyüf, nə də ölmüyəjək. Gedər Duraxana xəvər verər. Duraxan gəlif atımı da alar, sazımı da. Amma o vaxtın pulu otuz manatım vardı. O otuz manatı arxalığımın elə yerinə gizlətdim ki, qanıma bulamıyınca ələ keçəsi döyüldü. Çox çək-çevirdən sonra "Allah sənnən mədəd" - deyif atın başını döndərdim. Gəldim düz Duraxanın qapısına. Atı eyvanın sütununa bağlyıf girdim içəri. Gördüm kü, bir kişi bıqlarını eşif qulağına doluyuf. Hər dizinin üstündə bir ipək dəsmal var, düyünün xırdasını duruhal qaynatdırıf yeyir. Qaşix mənzilinə çatannan sonra dəsmalın birini götürüf bığımın bir tərəfini silir. Sonra o biri dəsmalı götürüf o biri bığımı silməyə başdıyır. Çəkinə-çəkinə ona salam verdim, amma heş mana tərəf baxıf eləmədi. Çörəyini yeyif qurtarannan sonra dedi:

- Bala, nə istəyirsən, nəyə gəlifsən? Eşidirəm səni.

- Ay usta, gəlmişəm ki, boynumda bir təklif var, onu götürməkdə mana kömək eliyəsən. Həm də sənnən bir kəlmə mərifətədi söz öyrənəm.

Duraxan dedi:

- O boynundakı təklif burda götürülməz. Oğul, get bir həftə buralarda hərrən gəl, mən də bir beş-altı adam düzəldim, addı yax Türkiyəyə. O mətləvin düzəlsə, orda düzəljək.

Aşix Alı deyir, getdim bir həftə hərrəndim. Gəlif gördüm kü, on səkkiz adam topluyuf. Bir dəst xanəndə, bir dəst kəndirbaz, bir də Sarvannan kəndinnən Əsəd adlı bir qalyan-qorçu götürüf. Ayda otuz manata behləmişdilər. Aşix Alı deyir fikirəşdim ki, nə qədər pul qazanajıyık ki, otuz manat da qalyan-qorçuya verəjyik.

Duraxan dedi:

- Yaxşı olajax. Addıyajıyık Türkiyəyə. Gələndə də gəlif toyunu eliyərsən.

Aşix Alı deyir eşiyə çıxdım ki, atın hörüyünü dəyişəm. Gördüm kü, kəndçimiz Ramazan kişi Şərudan Göyçüyə düyü gətirir.

- Salam-əleyküm, Aşix Alı. Oğul, gedirsənsə, baravar gedək.

- Yox, ay Ramazan əmi. Mən Türkiyəyə gedirəm. Bəlkə getdim ölüv-itdim, heş qayıda bilmədim.

- Ayə, niyə durduğun yerdə ölürsən? Çətinnik varsa, qayıdax kəndimizə. Daha niyə ölümnən-itimnən danışırsan?

- Ay Ramazan əmi, toy xərcini toplamasam, ölsəm də qayıdan döyüləm. Bir namə yazım, apar Bəsdə xanıma ver. Aldı görək Alı nə dedi. Biz də deyək, siz də həmişə şad olun.

Aman qasid, sən allahı sevirsen,
Mənim ərzim o canana deginən.
Qohum, qardaş, dost-müsaib olanlar,
Göz dikməsin qoy bu yana deginən.

Yeriyib vətənə varannan sonra,
Sən bizim elləri görənnən sonra,
Aparıf naməni verənnən sonra,
Dilcavavı yana-yana deginən.

Vəsmim dastan oldu, düşdü dillərə,
Heyif oldu, yetişən yox hallara,
Aşix Alı düşdü tozdu yollara,
Yolum düşdü el Osmana deginən.

Ramazan kişi irəli yeriyif Aşix Alının boynunu qucaqlıyif üzünən öpüf ağladı.

- Ayə, mən atanın çörəyini kəsmişəm. Məni yaman köyrəldin. Haraya gedirsən, yoxsa səni məcburu aparıllar?

- Yox, ay Ramazan əmi. Özüm gedirəm pul düzəldəm gətirəm. Özümə toy eliyəm.

- Allah üstünən getsin, a bala. Cənabi Əmir ağam səni öz pənahında saxlasın.

Aşix Alı kağızı Ramazan kişiyyə verif dedi:

- Bu atı da apar dədəmə ver.

Halal-hümmət eliyif ayrıldılar. Duraxan yoldaşdarını da çağırtdı. İyirmi bir nəfər dəstə bağılyıf Türküyəyə addadılar. Bir göylükdə əyləndilər. Aşix Duraxan dedi:

- O şəhəri görürsünüz mü? O şəhər Muş şəhəridi. Hər kəs də öz dəstəsini götürüf şəhərin bir küçəsinnən gedəyək. Kim boş gəldi, kim dolu fərqi yoxdu. Pulu bu göylükdə mən özüm böləyəm.

Aşix Duraxan, Aşix Alı, qalyan-qorçu Əsəd bir küçəynən gedirdilər. Gəlif gördülər ki, bir çardağın altında üç paşa əyləşif.

- Mərhaba, paşam.
- Mərhaba, quzum. Quzum, yanşaxsınız?
- Bəli, paşa sağ olsun, yanşağix.

Yanşının dinniyək. Xoşumuza gəlsə, sizə eylik eliyəjəyik. Xoşa gəlməsə, şəhər böyükdü, genə gedərsiniz öz yolunuznan.

Sazdan çıxartdıq. Köklüyüf bir-birinin üstə düzəlttik. Yayın isti günündə elə bir şövqnən oxumağa başdadıx ki, gəl görəsən. Aşix Durxannan çıxan səs göydə, ala buludda əyləşirdi. Camaat səsimizə axışif gəldi. Pul başdadı yağış kimi yağmağa.

Aşix Alı deyir gözümün qırağınnan pula baxdım. Ürəyimdə Allaha yalvardım ki, nolaydı, payıma iki yüz yetmiş manat düşəydi.

Bir də gördüm kü, uca boylu bir adam gəldi. Boyda-buxunda Koroğluya on təpik vurmuşdu. Əynində bir şalvarı varıydı, hər civinə üç yaşında bir uşax salsaydın bilməzdin hayana getdi. Başındakı fəsinin ortasında da yarım girvəngədən artıx qotazı varıydı Ədəfnən salam verif dizini yerə qoydu. Civinnən bir ipək dəsmal çıxartdı. Pulu dəstələyif saydı, sonra dəsmalın arasında qoydu. Ayağa qalxıf pulları şalvarının civinə salıf dedi:

- Yanşaxlar, üç yüz iyirmi manat quruşunuz oldu.

Bunu deyif heş nə olmamış kimi kir-kirimiş çıxıf getdi. Mən dözə bilmiyif Aşix Duraxana dedim:

- Ay usta, qoyma pulu apardı.

Aşix Duraxan dedi:

- A bala, bunu sən tanımırsan, uzun pazdı, başımıza oyun açar, qoy aparsın. Gedif o biri küçədən yığarıx.

Dedim:

- Əmi, o pulu yığana kimi yayın istisində gözümə qan damıf. Sazın köynəyinin harada qalmasına baxmıyıf, düşdüm bunun dalıncax. Gördüm bu yoxdu, amma ağac çarpayının üstündə bir paşa əyləşif. Bunnarın salamını öyrənmişdim. Əl köksümə qoyuf baş əydim. Dedim:

- Mərhaba, paşa!
- Mərhaba, quzum. Buyurun mətləbinizi deyın. Sizi dinniyirəm.

- Paşam sağ olsun, bu nişan bir oğlan bizim quruşdarımızı qaçırif, bu doqqaza girdi.

- Oğul, o qaçirtmaz. O mənim aşığım Yığvaldı. O yaqın sizə bir qafiyə deyif. Siz də cavab verə bilmiyirsiniz.

Dedim:

- Paşam sağ olsun, gəlsin o qafiyəni burda desin. Əgər cavab verə bilməsək, onda bizim döyrənəmiz ona halaldı.

Paşa Yığvalı çağırırdı. Yığval gəldi. Diz üstə çökdü, əl köksünə qoyuf paşaya baş əydi. Paşa soruşdu:

- Oğul, bunnar müsafirdilər. Niyə bunnarın quruşunu qaçırdıfsan?

Yığval dedi:

- Paşa sağ olsun. Mən para qaçırtmamışam. Bunnara bir qafiyə demişəm, cavab verə bilmiyiflər.

Bu arada Duraxan da gəlif burya çıxmışdı. Aşix Alı dedi:

- Paşam, budu ustadım da gəlif çıxdı. Sənin aşığın bizə heş bir bağlama-zad demiyif.

Usta deyəndə qayıtdım Duraxanın üzünə baxdım. Onun qulağına dolanan bıqları qorxusundan aşağı tüşüf, xırman çalğısı kimi boğazının altınan düyünnənəsi olmuşdu.

Paşa dedi:

- Oğul, fərqi yox, indi ya sən, ya da sənin ustadın düşün qavağa.

Mənim aşığıma bir qafiyə deyın.

Aşix Alı dedi:

- Paşa sağ olsun, ustadımın mana çox əziyyəti oluf. Mən razı olmaram ki, ona genə zəhmət verim. Mən sənin aşığınan bajarmasam, onda ustadım meydana girəjək.

Aldı Aşix Alı görək nə dedi:

Gəndinə aşığam deyən,
Aşixsan meydana gəl
Namərd girməz bu meydana,
Mərd isən meydana gəl.
Gəndi olan gəndisini,
Öyməyi layıx döyül,
Şimdi sazın aləminə,
Bu cəngi-dövrəna gəl.

Aldı Yığval:

Sən ki, varsan bir adasan
Axırsan ümməna gəl,
Mən danışım, sən qulax as,
Mərfətə, ərkanə gəl.
Sən satansan, mən də alan,
Açkının mətahını,
Malın satma hər nadana,
Xırdarın alana gəl.

Duraxan baxıf gördü, bu cavan aşix özünə görə döyül. Yığvalı lap tənqidif. Bir də ürəyinə gəldi ki, birdən ustadı meydana çağırallar. Biavırçılıx olar. Ona görə qalyan-qorçuya dedi:

- Əgər desələr, usta da oxusun, sən tez dillənif denən ki, usta yornuxdu.
Aldı Alı görək nə dedi:

Ey arifə, bir salam ver,
Soruşum halın görüm,
Həqiqət haqq aşığısan,
Söylə, kamalın görüm.
İncil, Zəbur, Tövrat, Qur'an
Göstər kitabın görüm.
Dostum, əgər bütərəstsən,
Bu narı-neyrana gəl.

Paşa dilləndi:

- Sağ ol, Aşix Alı. İndiyə qədər mən bilmirdim ki, bu nə məssəvə qullux eliyir.
Elə yaxşı eliyif soruşursan.

Yığval dedi:

- Paşa sağ olsun, indi söznən kim olduğunu bəyan eliyəjəm.

Aldı Yığval:

İsayiyəm, Musayiyəm,
Hər nəyəm öz yolumda.
Haqqınan söz söylərəm,
Mərifət kamalımda.

Şimdi paşam qulluğunda,
Sədirazəm yanında.
Haqqında divan kəssələr,
Ədalət divana gəl.

Paşa dedi:

- Kəs, nadürüst oğlu, nadürüst. Bu cavan aşix sənnən dörd kitabı xəvər aldı. Bu nə cavabdı verirsen. Dörd kitabın birinə də yiyə durmadın.

Aşix Alı dedi:

- Paşa sağ olsun, görünür, o öz millətini, hələ tapa bilməyif. Yazıxdı, deyim, qoy örgənsin.

Aldı Alı:

Mən Alıyam tamam Leyli
Nahar söylərəm mədhi,
Mərifəti, şəriəti, innəqan həxdı, təriqəti,
İsayisan "İncil"i sev,
Musayisan "Tövrat"ı.
Gər Məhəmməd hümbətisən,
Boyun əy, "Qur'an"a gəl.

Yığval dedi:

- Paşa sağ olsun, mən də Məhəmməd hümbətiyəm. İndiyə qədər soruşmuyufsan, mən də deməmişəm. İndi icazə versən söznən deyərdim:

Aşix Yığvalam, bilin,
Fərzi-sünnət qanıram.
Əlif Allahın adıdı,
Bey peyğəmbər tanıram.
Tay Tabərrah, qəni Allah,
Ona səjdə qılırəm.
Xilqətimdi Adəm ata,
Sey xaki-yeksənə, gel.

Paşa dedi:

- Oğlum, indi də mənəm aşığım qavağa düşəjək. Siz cavaf verəjəksiniz.

Aldı görək Yığval Aşix Alıyı neçə imtahana çəkdi.

O nədi ki, otuzunda cavandı,
On beşində qojalanar, uludu?
O nədi ki, dili ayrı, sözü bir,
Hansı dərya, hər dəryadan doludu?

Duraxan baxıf gördü kü, Yığval yaman qəliz məsələlərdən yapışf. Öz-özünə fikirreşdi ki, bu çox çətin açılajax. Qalyan-qorçu Duraxanın üzünə baxanda gördü kü, ustad yaman qorxuya düşüf. Ona ürək-dirək vermək üçün dedi:

- Qorxuf eləmə, Aşix Alı cavavını verəjək.
Aldı görək Aşix Alı nə cavaf verdi:

O aydı ki, otuzunda cavandı,
On beşində qojalanar, uludu.
O qələmdi dili ayrı, sözü bir,
O elmdi hər dəryadan doludu.

Duraxan qalyan-qorçu Əsədə dedi:

- Əsəd, mən elə bilirdim ki, bu kişinin başı dəryadı. İndi gördüm kü, kişinin oğlunun başı dərya döyülmüş ümmanıymış.

Aldı Yığval görək sözün o biri xanəsində nə dedi:

O nədi ki, qışda dağlar bürüyər?
O nədi ki, əl dəyməmiş hörülər?
O nədi ki, amanata verilər?
O nədi ki, o da onun gülüdü?

Aşix Alı görək neçə cavab verdi:

O qardı bil qışda dağlar bürüyər,
O könüldü məhəbbətnən hörülər.
O urufdu amanata verilər,
İlqar, iman o da onun gülüdü.

Aldı Yığval:

O nədi ki, hax yanında nahaxdı?
O nədi ki, yerə-göyə dayaxdı?
O kimdi ki, yatmıyıfdı, oyaxdı?
Aşix Yığval hər elmdən halıdı.

Aldı Aşix Alı:

Böhtan sözdü hax yanında nahaxdı,
Hax nəzəri yerə-göyə dayaxdı.
Haqqın özü yatmıyıfdı, oyaxdı,
Bu sözdəri açan Aşix Alıdı.

Söz tamama yetişənnən sonra Paşa dedi:

- Alı, oğul, indi növat gəlif sana yetişdi. Yoxla bu Yığvalın qavımı, görək bir şeyi varmı?

Aldı görək Aşix Alı nə dedi:

Mərifətdən kamal alan, ay aşix,
Şəriəti neynən elərsən aşkar.
Bey altınnan o noğdanı bəyan et,
O noğdadan elə məni xəvərdar.

Paşanın aşığının gözü buz üstə çıxmış dana gözünə döndü. Dili tutula-tutula dedi:

- Paşa sağ olsun, havanın istisi, sazın səsi beynimə düşüf. Mən hamısını birdən açajam.

Duraxan söyündüyünnən qalyan-qorçusuna elə bir dürtmə ilişdirdi ki, yazıx az qaldı gedif düşə Əzrayılın siyahısına. Qalyan-qorçu baxdı kı, Aşix Duraxanın bıqları söyündüyünnən yaman qalxıf, zalım oğlu elə şöyqə gəlif ki, bir də bayaxkı kimi ona bir dürtmə də ilişdirsə, onda qəvrinə arvad-uşax ömürrük həsrət qalajax. Ona görə qaçıf özünü soxdu camaatın arasına. Aşix Alı Yığvalın ilişdiyini duyuf dedi:

- Paşa sağ olsun, neyniyək, qoy mən deyim o hamısını birdən açar.

Səkkiz cənnət, yeddi dami yaqın var,
Yerdədi, göydədi, hardadı ənnər?
Ərşdə iki quş var, göydə dən dənnər,
Gah pünhan olullar, gah olur aşkar.

Yığval tez əlini qaldırır dedi:

- Paşa sağ olsun, tafdım.

Paşa dedi:

- Nədi?

Dedi:

- Aynan, gündü. Əgər desə ki, aynan, gün döyül, demək bunun dediklərinin öyü
yoxdu, yalan danışır.

Aşix Alı dedi:

- Paşa sağ olsun, indi ki, Yığval deyir yalandı, onda bu bağlamanı özüm
açajam, gör yalandı, yoxsa doğru.

Aldı görək Aşix Alı öz bağlamasını neyə aşdı:

Deməginən bu sözdərim yalandı,
Ay, gün, Zümrüd zhu quşa büləndi
Zatı Zülcələldi, özü kələmdı,
Peyğəmbərdən qaldı hədsi mötəbər.

Aşix Alı dedi:

- Paşa sağ olsun, mən sənəni aşığınan o sözü xəvər aldım ki, Məhəmməd
peyğəmbər salavatullahi Meraca gedəndə yeddinci göydə qavaxlarına iki qatar
dəvə çıxdı. Dedi:

- Ay Cəbrayıl, əylənək bu dəvə qatarının dalı üzülün.

Dedi:

- Ya peyğəmbər, bu dəvə karvanının dalı üzölmüyəjək.

Dedi:

- Bə bu dəvələrin yükü nədi?

Dedi:

- Ya Rəsul Allah, bir qatarın yükü sənənin möcüzatındı. O biri qatarın yükü də
Əlinin səxavətidi.

- Paşa sağ olsun, mən sənəni aşığınan iki qatar dəvəni iki quş mislində
soruşdum. O dedi: aydı, gündü; ay, gün olmasa, yalandı.

Aldı Aşix Alı görək o biri xanədə nə dedi:

Mərifətdən səriətə gəlmişəm,
Təriqətdə yol ərkanı bilmişəm.
Aşix Alı deyər mətəl qalmışam,
Çarxı-dəvvarədə neçə elm var?

Paşa öz aşığına dedi:

- Aça bilmədin, nataraz oğlu, nataraz. Get mehmannarın paralarını gəti. Sən soruya cavaf verə bilmədin, bağlandın. Onnardan aldığı paranın üstünə də bir o qədər qoyuf bunnara qaytarmasan, dərinə saman təpərəm.

Yığval gəlif paraları gətirif artıxlamasınnan aşığa verdi. Paşa Öz aşığına təpindi ki, get bir də gözümə görünmə. Paşa üzünü Alıya tutuf dedi:

- Oğul, qal mənim yanımda, aşığım ol. Sizə çox eyliy eliyərəm. Alı dedi:

- Sağ ol paşam, bizim ayrı mətləbimiz var. Aşix Alı paşaynan halal-hümbət eliyif ayrıldı.

Aşix Duraxan yoldaşdarına tafşırışdı ki, kim nə qazanır qazansın, yığılan pulları bu cəmənnikdə mən özüm böləjəm. Gəldilər şəhərin kənarına çıxanda gördülər ki, yoldaşdarının hamısı oraya yığılıf. Aşix Duraxan biğlarını eşif qulağına dolayannan sonra pulları tökdü ortalığa. Aşix Duraxan pulları qardaş malı kimi böldü, hər kəsin payını verənnən sonra dedi:

- Aşix Alı, Allah sana min bərəkət versin. Həmişə gəlif hamımız burdan iki yüz manat yığardıx, qalmışım o nətərəst oğlu əlimizdən alif qaçırardı. Bu xeyri sənənən gördük. Əgər iki ay bizdən sonra qayıdıf gəlsən toy xərcini çıxararsan.

Aşix Alı baxıf gördü ki, onlar geri qayıtmax, vətənə getmək istiyillər.

Qalyan-qorçu Əsəd dedi:

- Aşix Alı, aylığımy artırsan, mən sənin yanımda qalajam. Qalyan-qorçuyu ayı otuz manata tutuf gətimişdilər. Aşix Alı dedi:

- Mən sana ayda əlli manat verəjəm.

Bunnar bir-birərinnən görüşüf halal-hümmət eliyif ayrıldılar. Duraxanın dəstəsi Şəhur mahalına qayıtdı. Aşix Alı qalyan-qorçu

Əsədi yanına alıf üz tutdu Qars dağlarına tərəf. Sarıqamış dağlanın, yaylaxlarını görənnən sonra dedi:

- Əsəd, bura bizim yaylaxlara nə qədər bənziyir.

Bu yerdə Aşix Alı köyrəlif, sazını köynəyinnən çıxartdı. Aldı görək nə dedi:

Süsənni-sünbüllü, tər bənövşəli,
Yaylax, bizim yaylaxlara bənzərsən.
İçən ölməz abi-kövsər suyunnan
Bulax, bizim bulaxlara bənzərsən.

Qalyan-qorçu Əsədin bu sözdərdən ruhu təlatümə gəldi. Vətən onun da yadına düşdü. Özü də yaman düşdü. Doluxsunuf dedi:

- Aşix Alı, doğrudan buralar Qızıl xərəvəyə, At daşına, Əyriciyə, Verst dağına, Səlim yaylağına, Gəzəldəriyə neyə də oxşuyur.

Aşix Alı baxdı ki, qalyan-qorçu Əsəd də yaman köyrəlif. Aldı sözün o biri xanəsini:

Zərzivil, xan Keyti, Daşkət baxarı,
Ağ sürülər Sarı yaldan yuxarı.
Gözəllər seyr edər o yaylaxları,
Yaylax, bizim yaylaxlara bənzərsən.

Deyər Aşix Alı daş
Gözəldərə, Şəqayiq-çiçəkli xoş Gözəldərə.
Əyricə, Verst dağı, Baş Gözəldərə,
Oylax, bizim oylaxlara bənzərsən.

Söz tamama yetir. Bunnar yol başladıyaf getməkdə olsunnar. Birdən göyün üzü dumannan, çisəkdən elə tutuldu ku, göz-gözü görmədi. Aşix Alıynan qalyan-qorçu Əsəd bir-birinnən aralı düşdü. Bir xeyli ora-bura döyükənnən sonra gördülər ki, xoruz səsi gəlir. Elə bu arada Əsədin qavağına üç-dörd uşax çıxdı.

- Salam.

- Əleykümə salam.

- Əmi, aşixsınızımı? Qalyan-qorçu Əsəd dedi:

- Hə, aşığıx.

- Əyər aşrxsınızsa, yazıxsınız, bu kəndə getmiyin. Bura Qullar-baydar kəndidi. Əsmər xanım gəlif orda söhbət eliyir. Sizi görən kimi sazınızı əlinizdən alajax.

Əsəd dedi:

- Ayə, mən aşix ha döyüləm. Özüm zarafat eliyirəm. Aşix o daldan gələndi.

Aşix Alı gəlif onnara çatdı. Soruşdu:

- Əsəd, bunnar nə deyillər?

Dedi:

- Aşix Alı, deyillər kənddə sünnət toyu var. Dəllək gəlif, aşığın dalınca adam göndəriflər. Özünüzü tez çatdırırsınız, elə məclisi sizə tafsırardılar.

- Ayə, Əsəd, soruşdunmu bu hansı kənddi? Dedi:

- Soruşmuşam. Bura Qullar-baydar kəndidi.

Gəlhagəl, gəlhagəl axır ki, gəlif kəndə çatdılar. Baxdılar camaat dəstə-dəstə bir tərəfə axışır. Soruşdular:

- Bu nə yığıncaxdı?

Dedilər ki, Əsmər xanım Dağıstannan gəlif. Camaat onun gözəlliyinə tamaşa eləməyə, məlahətə səsinə qulağ asmağa gedir. Aşix Alı dedi:

- Əsəd, biz də gedək.

Gəlif gördülər ki, o qədər camaat yığılıf ki, bir çuval dan töksən biri də yerə düşməz. Balaja, gödək adamlar uzunnara beş manat verif çıxıf onnarın çiyinnən baxır.

Yığışannar Aşix Alıyı görüf dedilər:

- Ayə, bir aşix da gəldi, yol verin görək.

Camaat Aşix Alıya yol verdi. Aşix Alıyan qalyan-qorçu Əsəd məclisin ortasına girdilər. Aşix Alı dedi:

- Əsəd, aşix aşığın məclisinə sazdı girməməlidir. Səhvə yol vermişik. Allah axırını xeyir eləsin.

Aşix Alı əlini köksünə qoyuf baş əydi.

- Xanım, bizi bağışda. Saznan məclisinizə gəldiyimizə görə günahkarıx.

Xanım dedi:

- Anama qurvan olasan, elə zarafatdar keşməz.
Aşix Alı baxıf gördü kü, özü də xanımın başındakı qırx qızın içində bir qan da var. Kankannıx elminin dədəsini yandırır, yerin yeddi qatınan xəvər verir.
Xanım dedi:
- Adam isdiyirəm ki, bu aşığı mənənə zamına götürsün.
Axşamın qara sərinində bunnan danışajam.
Mehdixan addı bir adam irəli çıxdı.
- Xanım, mən götürürəm zamına.
Dedi:
- Ünvanını de.
Mehdixan ünvanını yazıf ona verdi. Xanım dedi:
- Əgər aşix qaçarsa, öyün dağılajax. Mehdixan Aşix Alıyan Əsədi götürüf öyünə getmək isdiyəndə xanım dedi:
- İki qız, əlinizdə simli qamçı bunnarı aparın Mehdixanın öyünə qoyun.
Axşamüstü gedif gətirərsiniz.
Əsəd qızdarın cavannığı, gözəlliyini görüf papağın dalını günortaladı. Aşix Alıya dedi:
- Aşix, xudavəndi-ələm elə eləsin ki, bağlanmıyasan. Bir il beləyə gedək-gələk.
Qızdar bunnarı gətirif Mehdixanın öyünə qoydular.
Mehdixan dedi:
- Aşix Alı, sən mənə tanıdırsan. Mən Qazax mahalınnam. Adım Mehdixandı. Düşməni olduğumnan buraya addamışam. Bu çəpəl çox qabil sənətkardı, on səkkiz şəyirdi var. Çox aşixları bağlıyır, sazını alıf. Sizin də sazınızı alajax.
Qalyan-qorçu Əsəd dedi:
- Qardaş, qurddan qorxan, qoyun saxlamaz. Bə bu bədbəxt oğlu kişinin əlinnən qaşsın, arvadın əlinnən qaşsın, bə bu harda aşixlığ eliyəjək?
Mehdixan dedi:
- Siz qaçın, qoy mənəim öyümü dorq eləsin. Mən təzə öy alaram. Amma sizin kimi eolğularım bu qəriflikdə pisikməsin.
Elə təzəcə yeyif-içif kəmərin altını bərkitmişdilər ki, qızdar qarımın ağzını kəsdilər:

- Xanım sizi çağırır.

Mehdixan, Aşix Alı, qalyan-qorçu Əsəd qızdarın yanına tüşüf məclisə gəldilər.

Gəlif gördülər ki, xanım şəhərin küçələrinə yazıf yapışdırıf ki, ay camahat, sizi Göycə mahalınnan, Qızılvang kəndinnən gələn bir aşığın vay gününə baxmağa çağırırım. Hamı gəlif baxsın.

Xanım Aşix Alıyı yanına çağırıf dedi ki, gəl belə bir şərt kəsək. Əyər mən səni bağlasam, boynunu vurdurajam, zindana saldırajam, dar ağacınnan asdırajam, o mənim işimdi. Və sən məni bağlasan, şərtin nə olajax?

- Xanım, birinci mənim sənin şərtinnən qorxum yoxdu. İkinci camahatdan da, sənnən də xahiş eliyirəm ki, bizi bağışdıyasınız.

Biz günahkarıx. Çünki aşix aşığın üstünə sazdı getməz.

Əsmər xanım dedi:

- Anama qurvan olasan, aşix. Heş bir bağışdamax olmuyajax.

Qavağa mən düşəjəm. Cavaf verə bilməsən, Göycüyə nə ismarışın varsa, indidən bu yanındakına söylə.

Aldı görək Əsmər xanım nə dedi:

Bir qəriv aşıxsan düşüf güzərin,

Nahax yerə bu sınağa gəlifsən.

Neçə aşıxları salmışam bəndə,

Hamısına son sadağa gəlifsən.

Aşix Alı dedi:

- Xanım, gəlmişəm bir, qayıdım gedim iki. Mənim sənnən bir qəsdi-qərəzdiyim yoxdu. Boynumu vurduruf, nə qazanajxsan? Kasıv oğlanam, qoy gedim bir təhəri başımı saxlıyım.

Xanım dedi:

- Sözü cavaf verirən, ver, verə bilmirsən, əmr eliyim boynunu vuruf, canını bu dünyanın əzavınnan birdəfəlik qurtarsınnar.

Aşix Alı dedi:

- Xanım, deyəsən sən qavağınnan qaşdıxca ayağın yaman yer alır. Sən mənim yox, heç Göycəli bir çovanım da əlinnən saz ala bilməzsən. Arvadsan deyə səni biyavır eləmək istəmədim. İndi özünən küs.

Aldı Aşix Alı:

Bəyənmişəm mənim kimi aşığı,
Sənin başın dağlamağa gəlmişəm.
Sazımı sözünü, bir də özünü
Dustax edif saxlamağa gəlmişəm.

Xanım baxdı ki, yox, deyəsən, bu, özünə görə döyül.

- Aşix, indiyə qədər bəlkə də sana rəhm eliyərdim. Bələ yekə- yekə danışdığına görə başınnan qavax dilini kəsdirəjəm, dilini.

Qalyan-qorçu Əsəd baxdı gördü kü, xanımın başındakı qızdar tərədən-dırnağa sarı kətan geyif. Aşix Alı qalyan-qorçunun üzünə baxanda gördü kü, Əsəd qızdara baxıf qısır inək danası kimi yalam-yalam yalanır. Aşix Alının ölüv-öldürməyinin ona heş bir istisi, soyuğu yoxdu.

Alı gülə-gülə Əsmər xanıma dedi:

- Xanım, vejinə alma, işində ol.

Aldı Əsmər xanım:

Sinəmdə qövr edir eşqin sövdası,
Silinsin könlünün qalması pası.
Yoxdu səndə aşılığın siması,
Nahax yerə bu meydana gəlifsən.

Alı dedi:

- Düz deyirsən, arvaddar kişilərə nə desə haxlıdı. Amma bu meydan arvad meydanı döyül. Qulağımı aç, məni yaxşı-yaxşı dinnə:

Dağılıfdı huşun, həmi idrakın,
Əlac etsin sana loğmani-həkim.
Laf eyləynən aç mətahın, tök yükün,
Sərraf mənəm, yoxlamağa gəlmişəm.

Qalyan-qorçu Əsəd gördü ki, xanım livasını dəyişif elə geyinif ki, baxanda adamın huşu başınnan çıxır. Amma hiss elədi ki, xanımın qavırqotu, hindiqotu Aliya təsir eləmir. Zalım oğlu xanımın lap əhədini kəsif.

Əsmər xanım dedi:

- Əyə aşix, hərzə-hərzə danışma, qulağını aç, sözümlün o biri xanəsini eşit:

Əsmərəm, qəddini döndərrəm yaya,
Əlimnən gedərsən ölkənə haya.
Aşix deyif özün çəkmə ucaya,
Nahax yerə bu meydana gəlifsən.

Alı:

Çağırram Allahı, ol Mustafanı,
Gərdişi-dövrünü, qadir sübhani.
Bu Alıyı yaxşı öyrən, bil, tanı,
Qollarını bağlamağa gəlmişəm.

Söz tamama yetdi, Xanım bu dəfə laf ajıxlamıf özünən çıxdı. Gedif livasını dəyişdi, özünə yeddi rəng ziynət vuruf, başdan ayağa qonöyüz geyif geri qayıtdı.

Qalyan-qorçu Əsəd ona baxanda huşu başınan çıxdı.

Öz-özünə dedi:

- Zalımın balası insan ha döyül, elə bil göydən enmiş huri- qılmandı. Allah Alıya insaf versin. Heş belə xanımın xətrinə dəyəllər.

Əsmər xanım Alıya bir tərs nəzər salıf aldı görək nə dedi:

Gəndi laf eliyif, aşığam deyən,
Çox sənin kimisin qal eylərəm mən.
Min zülümənən səni çəkdirrəm dara,
O əlif qəddini dal eylərəm mən.

Aşix Alı dedi:

- Xanım, vallah sana yazığım gəlir. Gəl daşı ətəyinnən tök. Nə özünə, nə bizə gəl nahax yerə əziyyət vermə. Qoy çıxax öz yolumuznan gedək.

Xanım sevindi. Fikirrəşdi ki, yaqın sözü qurtarıf, ona görə aradan çıxmaq istiyir. Yerini bir az da bərkidif dedi:

- Hələ Əsmər xanımın əlindən sağ-salamat qurtaran olmuyuf.
İnşallah sənin də canını alajam.

Alı dedi:

- Vallah, aaz, murazımı gözümdə qoyajam:

Bəyənmişən mənim kimi aşığı,
Aparıf özümə mal eylərəm mən.
Vallah sallam bir tükənməz yanara,
Yandırır-f-yandırır kül eylərəm mən.

Xanım baxıf gördü ki, yox, deyəsən, bu, ipə-sapa yatana oxşamır. Gəlsənə, bir az da qorxudam. Bəlkə təntiyif, ağlını başınnan çıxarda bildim.

- Anasının oğlu, mənim on səkkiz şeyirdim var. Neçə-neçə aşıqları saldırmışam zindana. Səni də indi onnara qatıf boynunuzu vurdurajam:

Çağır dədən, nənən yetişsin dada,
O cavan ömrünü verəjəm bada.
On səkkiz şeyirdim var bəylərzada,
Səni də onnara qul eylərəm mən.

Qalyan-qorçu Əsəd baxdı k1, Əsmər xanım Aşix Alıyı şeyirdərinə qul eləmək isdiyir, ürəyində dedi:

- Aya, bu zahmın qızı noloydu məni elə özünəjə qul eliyəydi.

Qalyan-qorçu, Əsmər xanım hayana gedirdisə, onun dalınnan baxırdı. Xanım o qədər xoşuna gəlmişdi ki, o yeridikə köksünü ötürüf deyirdi:

- Allah, nur yağır, Allah!

Aldı görək Alı nə dedi:

Yaxşı-yaman hər nə desən qanıram,
Eşqin ataşına mən də yanıram.
Mən bir məhək daşam qəlbi tanıram,
Səni üç qəpiklik pul eylərəm mən.

Əsmər ürəyində dedi: mən nə desəm, deyəsən, bu, cavavını tapajax. Gəl buna elə bir biavırçı söz de ki, camahatın qavağında utansın. Deməyə söz tafmasın.

Aldı Əsmər xanım:

Mən Əsmərəm, nahax gəlməz dilimə,
Çara olmaz haxdan gələn ölümə.
Səni minnəm üz tutaram elimə,
Arpa, samanımı bol eylərəm mən.

Qalyan-qorçu Əsəd qayıtdı o tərəfdən ki...

- Xanım, minə bilsən məni də tərkinə al.

Camahat gülüşdü.

Əsmər xanım qarının üzünə baxıf dedi:

- Ay nənə, bu nətəri aşıxdı. Ağlın nə kəsir?

Qarı dedi:

- Ay qızım, imanım kirpi dərisində olsun, əyər belə aşix görmüşəmsə?! Bu aşix deyil, Ənzəli qamışdı.

Aşix Alı baxdı ki, yox, deyəsən, Əsmər xanımın cilovunu çəkməyin vaxtı çatıf.

Aldı Aşix Alı:

Aşix Alı təvəkküldü pirinə,
Sığınmışam o Kərrari-Kərimə,
Küçükləmiş qancıx kimi hürümə,
Axşam-savah yalın bol eylərəm mən.

Mehdixan irəli yeriyif dedi:

- Xanım, camahat səndən narazıdı. Novat indi Aşix Alınıdı. İndi o qavağa düşəcək, sən cavaf verəcəksən.

Alı sazın zilini zil, bəmini bəm eliyif başdadı, nə başdadı.

Aldı görək nə dedi:

Əcəf yerdə keşdin mənim cəngimə,
Cəngimnən çıxmağa bir hünər gərək.
Maya dura bilməz nə qavağında,
Meydana girməyə nə-rə-nər gərək.

Saxla dilin özün üçün qadağa,
Əlimnən gedərsən arana-dağa.

Səməndər tək göydə qanad çalmağa,
Havada süzməyə balü-pər gərək.

Camalın şövqünnən dilim oldu təng,
Çayda balıq olar, dəryada nəhəng.
Mahalım Göyçədi, kəndim Qızılvəng,
Aşix Alı birdi, birə-bir gərək.

Aşix Alı sözdəri deyənnən sonra camahat dedi:

- Aşix Alı, sən də qıfılbənd də, qoy görək özünnən deyən xanım nə cavaf verir.

Alı gülə-gülə dedi:

- Arvada bağlama deyif, cavaf istəmək ölüdən kəlmeyi- şəhadət soruşmaq kimi bir şeydi. İndi deyirəm. Mən deyəmə, amma o gözünü döyəcəm.

Aldı Alı görək Əsmər xanımnan nə soruşdu:

İnsi-cinni o yer, o göy yox ikən,
Hax nə əmr eylədi, yer nədən oldu?
Pərdeyi-hicavdan bir nəzər qıldı,
O dürrün içində nur nədən oldu?

Mehdixan dedi:

- Xanım, dillən, niyə dilin kəlmə tutmur.

Əsmər xanım dili dolaşa-dolaşa dedi:

- Mehdixan sağ olsun, havanın istisi, sazın səsi mənim başıma düşüf. Qoy desin, hamısını birdən açajam.

Aşix Alı qalyan-qorçu Əsədin üzünə baxıf gördü ki, dostu papağın dalmı yaman güntortalayıf. Əsədin kefi Alvızın başında cöylan vurur.

Aldı sözün o biri xanələrini:

O bir nəzər qıldı gövhər tərlədi,
Bir qətrəsi düşdü, ümman eylədi.
Xışma gəlif Cəbrayıla söylədi,
Yandırdı şahpərin, nar nədən oldu?

Aşix Alı duva istər pirinnən,
İltifat nəzərinnən, öz qüdrətinnən.
Bir dürr xəlq eylədi qüdrət sərinnən,
O dürrün içində nur nədən oldu?

Söz tamama yetdi.

Əsmər xanım cavaf verə bilmədi. Mehtixan Əsmər xanımın boyunbağısından tutuf sürüdü meydanın ortasına. Dedi:

- Aşix Alı, bunun canı da, pulu da sana halaldı. Nə desən, o da olajax.

Aşix Alı dedi:

- Mehdixan, qardaşım, çox sağ ol.

Mən bu xanımı bağladığıma görə aparsam, Göyçə mahalında mana nə deyöllər. Deməzdərmim, bu öz deyiklisinə qovuşmaq üçün pul qazanmağa getmişdi, yoxsa deyişif arvad almağa. Yaxşısı budu, toy xərcimi versin, gedim öz istədiyimi alım, toyumu eliyim.

Əsməri buraxdılar ki, gedif pul gətisin. Bir azdan Əsmər xanım əlində iki kisə qızıl pulnan qayıdıt gəldi. Pulları Alıya verif dedi:

- Aşix Alı, sənin kimi oğula tək pulum yox, canım da qurvandı. Ürəyimi istəsən, onu da sana əsirgəməyəm. Qalyan-qorçu da qoy getsin mənim qızdarımnan pulunu alsın. Onnara tafşırırmışam.

Əsəd ayağınnan yeri qurdalıya-qurdalıya dedi:

- Onun özü mənim olmuyannan sonra, pulunu zəhrimara döndərrəm.

Camaat dağıldı. Mehdixan aşixləri evinə apardı. Eloğlannarının şərəfinə gözəl bir məclis düzəldi. Yaxşıca yeyif-içif, dincəldilər. Savah tezdən xanımın qaravaşdarınnan biri gəlif dedi:

- Aşix Alı, xanım sizi çağırır.

Aşix Alı duruf, sazımı da götüruf Mehdixannan halal-hümmət eliyənnən sonra Əsmər xanımın yanına gəldi. Bunnar baxıf gördülər ki, sufra, yemək-işmək öz yerində. Amma xanım bu dəfə başqa livasdaydı. Hürü də, pəri də, mələk də onu görsə utandığınnan qaçif gizdənər, üzə çıxmazdı. Təpədən tökülən saç alaçix çuvuğu kimi yernən gedirdi. Xanımın zülfünün yarısı sinəsinin üstünə tökülüf səhərin mehinnən dərddeşirdi. Bir az söhbətdən sonra Əsmər xanım üzünü qızdara tutuf dedi:

- Qızdar, belə qara söhbətdərdən bir şey çıxmaz, sazımı mana gətirin.

Onun sazını gətirdilər. Əsmər xanım sazını sinəsinə basıf şüm-şad barmaqları pərdələr üstündə gəzdirməyə başladıyanda qalyan-qorçu Əsəd Aşix Alının qulağına pıçıldadı:

- Aşix Alı, burda alver məsələsi olsa, sənin nişanın var, bunu öz adına al, mana ver. Aylığımmın tutarsan. Gözdəri bahar buludu kimi dolmuş Əsmər xanım məlul-məlul Alının üzünə baxıf görək nə dedi:

Arifi-xoşkəlam, tutiyi-imran,
Gəl al məni, mən də sənnən varalım.
Kimdi bu dünyanın axırın görən?
Gəl al məni, mən də sənnən varalım.

Aşix Alı baxıf gördü kü, Əsmər xanımın fikri ayrıldı. Öz-özünə fikirləşdi ki, bu nə qədər gözəl olsa da, mənim öz istəklim, öz elim, öz ovam var. Camahat mana nə deyər? Hamı dədəmin görüna söyməzmi?!

Alı öz-özünə fikirləşdi, amma gərək elə eliyim ki, Əsmər xanımın da qəlbi mənnən qalmasın. Bu xəyalın Aşix Alı aldı görək nə dedi:

Sənəmlər sənəmi, gözəllər xası,
Necə deyim sən də mənnən varalı.
Ayıfıdı aləmə düşməsin səsin,
Necə deyim sən də mənnən varalı.

Aldı görək Əsmər xanım öz dərdi-dilini neçə izhar elədi:

Aşiq oldum sənəni şirin dilinə,
Dərya kamalına, gövhər, ləlinə,
Qəbul eylə məni, apar elinə,
Gəl al məni, mən də sənnən varalım.

Göhər gəlif dürr mədanın tutufdu,
Yaxşığı qaldırır, yaman atıfıdı,
Baxtı yazan məni sana yazıfıdı,
Gəl al məni, mən də sənnən varalım.

Qalyan-qorçu Əsəd dedi:

- Aşix Alı, daha burda nə Mehdixan var, nə də camahat. Onun sözünü yerə salma. Denən alajam. Sonra mən deyən kimi eliyərik.

Aşix Alı dedi:

- Aya, elə danışırısan, elə bil dünya görmüüfsən. Özünü niyə biyavır eliyirsən? Onnan sana arvad olar? Xanxadələr, bəyzadələr ona söz deməyə cəsarət eləmir. Yuyulmamış qaşix kimi ortuya nə düşüfsən?

Aldı görək Alı Əsmər xanıma nə dedi:

Bir xalın bəzirgan, bir xalın həjji,
Bir xalın qiymətli Urum xəracı.
O dünya, bu dünya sən mana həjji,
Necə deyim sən də mənənin varalı.

Əsmər xanım baxıf gördü kü, aşix buna həjji deyir. Əli yerdən, göydən üzüldü. Dərinən bir ah çəkif aldı sözün o biri xanəsinə:

Əsmərəm, sənənlə olaydım sirdaş,
Ağlaram, eynimən gedər qanı yaş.
Sən ki, həjji dedin, sən mana qardaş,
Qardaşımın, bu ilqarda duralım.

Aşix Alı işin belə qurtarmasına çox sevinif, aldı görək sözünün sonuncu xanəsində nə dedi:

Aşix Alı nə xəyala dalıfsan?
Heyva kimi, saralıfsan-solufsan.
İlqar verif həjji-qardaş olufsan,
Sona qədər bu ilqarda duralım.

Söz tamama yetdi. Əsmər xanım Aşix Alıya bir dəst bəy paltarı, dəvə yununnan başdıx, mənqülə arxalix, gümüş vəznəli çuxa, bir də bir buxara papax bağışdadı, - Aşix Alı, bu da mənənin sana həjji payı, - dedi. Sonra Alıya toy nəməri bir kisə də qızıl verdi.

Görüşüf-öpüşüf, halal-hümmət eliyənnən sonra bunnar vətənə yola düşdülər. Qalyan-qorçu yaman tələsiyirdi. Tez-tez Alıya deyirdi:

- Bə sən deyirdin adna axşamı gedəjiyik, cümə günü yola düşməliyik. Yolumuzu gözdəməkdən evdəkilərin gözünün kökü saraldı.

Əzrum dağlarının ətəyində qalyan-qorçu bir də onu tələdirəndə Alı sazı sinəsinə basıf qəmli-qəmli oxumağa başladı.

Budu gəldi aylar sultanı Novruz,
Dolandı ruzigar, havalar keşdi.
Dəli könül gündə yüz xəyal eylər,
Balalı sərimnən sevdalar keşdi.

Başına mən dönüm, ey şahı-doxtər,
Apardı ağılımı gözdəri xumar.
Tapmadım ömrümə bir münasib yar,
Neçə məleykələr, sonalar keşdi.

Alı deyər bu qəm məni bürüdü,
Eynim yaşı sel-sel oldu, yeridi.
Cavan canım qürvət eldə çürüdü,
Neçə çərşənbələr, cumalar keşdi.

Bu sözü qurtarandan sonra onnar başladılar getməyə. Bir az gedənnən sonra gəlif İydir şəhərinə çatdılar. Bir az da gedif çatdılar Axuranın yalına. Artıq Ağrı dağı görünürdü.

Aşix Alıya demişdilər ki, Ağrı dağının yanından getmiyin. Orda yeddi zilan qaçağı var, sizi saxlayıf soyaxlar.

Aşix Alının sazının simi qırılmışdı. Sazını düzəltirmək isdiyirdi. Bir də baxdı ki, əli silahlı, yeddi nəfər Ağrı dağının enif onnara tərəf gəlir.

Aşix Alı böyük bir daşın dalına girif sazı daşın üstünə qoyuf dedi:

- Ayə, tərpenməyin silahları qoyun yerə. Yoxsa hammızı dənneyəjəm.

Zilan qaçaxları baxıf gördülər ki, qavaxda qəribə bir silah görünür. Doqquz nişanə götürən qaraulu var. Bunnar yalvarmağa başladılar.

- A qardaş, vallah, biz düzgün adamlarıx, düşmanmıyız, ona görə dağlara çəkilmişik. Bizim siznən nə işimiz var?

- Ayə, sizə demirəm tökülün atdan, silahları yəhərin qaşına keçirdin!

Onnar atdan düşüf, silahları, qatarrarı yəhərin qaşına keçirdilər.

Aşix Alı dedi:

- Əllərinizi yuxarı qaldırın, and için! Dedilər:
- Nəyə and içək?
- And için Ağrı dağına, peyğəmbərin bulağına, Nuhun gəmisinə. And için ki, bizim siznən heş bir işimiz olmuyajax.
Birin civində bıçağı vardı. Əlini salıf onu da civinnən çıxardıf yerə atdı.
Öz-özünə dedi:
- Qansız adama oxşuyur. Birdən üstümü yoxluyuf tapar. Məni vuruf öldürər.
Aşix Alı dedi:
- Di gəlin addaym.
Bunnar əlləri yuxarıda gəlif addıyrdılar. Biri gözüün qulağınnan baxanda gördü kü, aya, silah-zad nədi, bunun əlindəki sazıymış. Bir göz qırpmında aldılar Aşix Alının başının üstünü.
- Aşix, and içmişik ki, səni öldürməyəjəyik. Ağrı dağında nə nişangah varsa, hamısını deyəjəksən. Yoxsa, sənin qaşoyluğunu bu qamçıya verəjəm.
Aşix Alı dedi:
- İcazə verin deyim.

Aldı görək Aşix Alı nə dedi:

Alçaxdan ucuya çəkilib başım,
Dağların sərdarı nər Ağrı dağı.
Payızın, baharın olar zimistan,
Sənnən əysik olmaz qar, Ağrı dağı.

Dedi:

- Aşix, Ağrı dağının nə nişanəsi var biz bilirik. Düz deməsən, sənikini sana verəjəyik.

Xan atdanar, xan yerinə xan düşər,
Leşgər vurur, mahallara qan düşər,
Hər dağdan irəli sana gün düşər,
Hər zaman açılsa dan, Ağrı dağı.

Qaçaxlar bir ağızdan dilləndilər:

- Aşix Alı, sağ ol. O biri nişannarı da düz desən, nəmərin bizdə.
Alı alif sözün o biri xanələrində görək nə dedi:

Səkkiz rizvandı, o cənnət bağı,
Neçə qapısı var, neçə otağı...
Nuh gəmisini, peyğəmbərin bulağı,
Çox nişana səndə var, Ağrı dağı.

Aşiq Alı insanata sirridi,
Tozun qalxıf İrəvanı bürüdü,
Axşam üstü bir tərəfin yeridi,
Batırdın Axuranı pir Ağrı dağı.

Söz qaçaxların çox xoşuna gəldi. Yeddi nəfəriydilər. Hərəsi bir onnux qızıl da bunnar verdi.

Aşix Alıyan qalyan-qorçu Əsəd xeyli gedənnən sonra sağ-salamat gəlif Şəhur torpaxlarına çatdılar. Alıyan qalyan-qorçu Əsədin ayrılmaq məqamı yetişdi. Görüşüf, öpüşüf, halallaşannan sonra Aşix Alı çıxardıf Əsədin pullarını verdi. Hələ otuz manat da üstünə qoydu. Baxdı Əsəd ayağınnan yer qurdalıyır. Alı dedi:

- Əsəd, noluf, niyə yer eşəliyorsən?

- Aşix Alı, mana az verdin.

- Niyə danışdığımız yadınnan çıxıfını?

- Yox, yadımdadı. Amma mən çox çətinliklər çəkdim sənin yolunda. Sən də ki, yüz aşığın pulunu qazandı.

Aşix Alı çıxarıf ona otuz manat gənə verdi. Sonra halal-hümmət eliyif ayrıldılar. Aşix Alı gejeni gündüzə qatıf özünü kənddərinə çatdırdı. Gejə yarısı qapılarını döydü. Tez dədəsi qapının dalına gəlif soruşdu:

- Səsinə qurvan olum, Alı, sənsənmi?

- Ay dədə, mənəm.

Allah heç kəsi kasıf eləməsin. Bir ağac qırığı yoxuydu ku, qapının dalına söyküyüf yatalar. İmirzə kişi qapının dalına daş yığımışdı. Daşdan bir-bir götürüf qırağa qoyur. Qoyduxca danışdı:

- Alı, mən bir şey düzəldəmmədim. Ölmüş anan da bir şey düzəldəmmədi.

Aşix Alı dedi:

- Ay dədə, qorxma, yaxşı gəlmişəm.

İmirzə kişi qapıyı açdı. Aşix Alıyı bağına basdı. İmirzə kişi dedi:

- Öyü xaravanın qızı, Alı gəldi.

Anası yetirif oğlunu ayaxdan başa duz kimi yaladı.

- Anan ölsün. Anan öləydi, səni görmüyəydi. Bəsdi xanımı ayrı adama veriflər.

Bu saat toy çalınır.

İmirzə kişi hirsdi adamıydı, amma adam döyməknən işi yoxuydu. Arvadın üstünə qıjğırılıf dedi:

- A gıjvəsər qızı, gıjvəsər. Cahaldı, ona niyə elə xəvər verdin?!

Savah açılhaacılıydı. Anası tez çay qaynadıf onun qavağına qoyuf, dedi:

- Anan ölsün, bir istəkan çay iç.

Aşix Alı bir istəkan çay içənnən sonra baxıf gördü kü, dədəsi böyründə hərrənir. Alı dədəsinin üzünə baxanda İmirzə kişi soruşdu:

- Ah, a bala, nətəri gəldin?

- Ay dədə, yaxşı gəlmişəm. Üç kisə qızıl gətirmişəm. Dan yeri ağardı.

Camahat mal-qoyunu naxıra qatan vaxtı İmirzə kişiye dedi:

- Ay dədə, mən Çamırriya Bəsti xanımın toyuna getmək isdiyirəm, nə deyirsən?

- A bala, o toyda on yeddi cahal əli tufəngli dayanıf, deyillər toya kim duz qatsa, onu vurajaxlar.

- Yox, dədə, ölsəm də gedəjəm.

Aşix Alı sazım götürüf Çamırriya, toy öyünə yollandı. Camahata şüdü düşdü kü, Aşix Alı gəldi. Hamı elə bilirdi ki, Aşix Alı ölüf. Ona görə də Bəsti xanımı başqasına verillər. Aşix Alı məclisə girəndə hamı məəttəl qaldı.

- Aşix Alı, sazını çıxart, bir oxu.

Aşix Alı sazi çıxartmaxda olsun, sizə kimnən xəvər verim, İmirzə kişidən.

İmirzə kişi arvadına dedi:

- Arvad, o farmaşın qoynundakı xançalı çıxart mana gəti.

- A kişi, neynirsən onu?

- Gədənin dalıncax gedirem, tez ol!

- Ayə, sən bu xançalnan nağayrajaxsan?

- Əşşi, sənin işin döyül. Yüz gün yarax, bir gün gərək.

İmirzə kişi ətmi doğramışdı, köşəmi çəkmişdi, ya gönmü sıyırmışdı, bilmirəm elə qannı-qannı xançalı qınına qoymuşdu. Xançalın yarıya qədəri qındaydı, yarıya qədəri də çöldə. Nə qınına otururdu, nə də çıxırdı. İmirzə kişi bunu kürkün altınnan belinə bağlayıb getdi həmin toy məclisinə. Gördü kü, on yeddi cahal əlində tufəng dayanıf. İmirzə də bir tərəfdə dayandı. Əli də kürkün altındakı xançalın dəstində. Camahat dedi:

- AşIX Alı, oxu.

Aldı görək AşIX Alı nə dedi:

Günahkaram yar yanında,
Doğru sözüm yalan oldu.
Yeriş etdi qəm ləşkəri,
Könlüm şəhri talan oldu.

Bəsti xanım AşIX Alının səsinə eşitdi. Üzünən ürbəndini azajıx araladı. Gördü kü, AşIX Alı qəmli-qəmli oxuyur. AşIX Alı da baxdı ki, Bəsti xanım ağlıyır. Öz-özünə dedi:

Ayə, bu bizim kənddi filankəs kimi gözündən mayıf olajax.

Bax bu qaşa, bax bu gözə,
Yandı bağrım döndü közə.
Keçən sözü çəkmə üzə,
Keçən keçdi, olan oldu.

Bəsti xanım baxıf gördü kü, söznən onu başa salır ki, gedifsən get, günahkar mənəm.

Bəsti bu töhmətə dözmədi, oğlanın bajısını yanına çağırıf dedi:

- Ala, qardaşımın üzüyünü.

- Aaz, toya qan salarsan, aaz nə danışırsan?

- Cəhənnəmə qan düşsün. Mən elə bilirdim ki, AşIX Alı ölüf.

İndi ki, AşIX Alı sağdı, getmiyəjəm.

Bir azdan xəvər yayıldı ki, deməzsənmi Bəsti xanım AşIX Alı gəlif deyən üzüyü geri qaytarıf, toyu pozmax isdiyir. AşIX Alı isə oxuyurdu:

Aşix Alı sana qurvan,
Gəl eyləmə bağrımı qan.
Əldən uçdu tülək-tərən,
Sar da kəklik alan oldu.

İmirzə kişi baxıf gördü kü, qızın atası adamlarına deyir ki, Aşix Alıyı da vurun, dədəsini də. Yazıx İmirzə kişi Aşix Alının arxasından hərrənirdi ki, qoy atılan güllə qavaxca mana dəysin. Kürk qalındı bəlkə saxlıya. Bala dediyin bağır ətidi. Allah heş kimi tək eləməsin. Bir azdan ara qarışdı, məssəf itdi. Camahat iki tiriyə bölündü: kimi Aşix Alıya hax qazandırdı, kimi də toy yiyəsinə.

Aşix Alı baxıf gördü kü, bunnarın sözünü az adam deyir. Amma camahatın bəzisi annadı ki, İmirzə kişidə silah var. Nədisə kürkün altındadı. Əlini atıf çıxartmaq isdiyir. Dodaxaltı da, deyir ki, çoxdan çox öləjək, azdan az. Bu yerdə görək aldı Aşix Alı nə dedi:

Beybəfa dost məni cannan elədi,
Tutufdu dəstində ayaq almasın.
Girdim dostun baxçasını seyr etdim,
Görmədim bağında ayaq almasın.

Camahatın hamısı Aşix Alıya baxıf hayfisdandı. Ayə, Allah eliyəydi toya qan düşmüyəydi.

Katıvısan oxu dərsin hər aya,
Bayram ayı demək olmaz hər aya.
Şahlar şahı özün yetiş haraya,
Düşman bu günümdə ayaq almasın.

İmirzə kişi elə fikirəşdi ki, Aşix Alı təkdi deyən özünə kömək isdiyir. Əli xançalın dəstəsində köyrəldi. Dedi: - Ayə, a bala, sənin üstünə ayax alan kimdi? Aldı görək Aşix Alı nə dedi:

Deyər Aşix Alı yara bağlıya,
Kamil təbib görək yara bağlıya.
Yar ixlasın özgə yara bağlıya,
Həftə tamam oluf, aya qalmasın.

Niftalı irəli yerişif dedi:

- A camahat, mənən küsmüyün. Mən qızımı Xudaverdinin oğluna vermirəm.

Camahat dedi:

- Niyə, a Niftalı?

- Ona görə ki, Aşix Alı haqq aşığdı. Mənim qızıma qarğadı. Gözümün ağı-qarası bir uşaqım var. Niyə getsin bədbaxt olsun.

Camahatın yarısı ayağa qalxdı.

- A Niftalı, onda qızı Aşix Alıya verək.

Bir neçə ağsaqqal yerinnən qalxıf dedi:

- Düz deyir, qavaxdan Niftalı qızın "hə"sini Aşix Alıya verif, qız ona deyikli.

Aldı görək Aşix Alı indi nə oxudu:

Uçufdu könlümün qəlbi hasan,

Bir sütun vurdunuz damı dayansın.

Hər kim dostdan dosta yaman qandırsa,

Qıyamat oduna damı da yansın.

Camahat baxıf gördü, kim ki, Aşix Alının sözünü demir, haqq aşığı onu qarğıyır. Dedilər:

- Xudaverdidən ötrü damımızı niyə başımıza uçurdurux? Niyə qarğış yiyəsi olurux?

Alı isə oxuyurdu:

Dedim əğyar özü nədi, sözü nə?

Baxgınan qaşına, ala gözünə,

Axırətdə bir öy tiksə özünə,

Uçmasın başına, damı dayansın.

Camaat baxıf gördü kü, Aşix Alı açix-aşkar deyir:

- Kim ki, mərdimazardı, qoy onun evi başına uşsun.

Deyər Aşix Alı acar ovluya,

Zambur şirə çəkə acar ovluya.

Hər kim dostun qoyuf acar ovluya,

Od vur qapısına damı da yansın.

Söz tamama yetən kimi Çamırrının ağsaqqalı ayağa qalxıf dedi:
- Ay camahat, heş kim səs-küy salmasın. Ay İmirzə, irəli gəl Xudaverdi nə verifsə, o başdığı sən ver Niftalıya.
Aşx Alı sazını götürüf evlərinə qayıtdı. İmirzə irəli yeriyif dedi:
- A Xudaverdi, nə verifsən?
Dedi:
- Yüz manat qızıl pul. Bir həftə də bu camahatın yeyif-içdiyinin hamısını.
İmirzə onun nə təmənnası vardı, hamısını ödədi. İrəli yeriyif Niftalının əlinnən tutdu.
- A Niftalı, "hə" alanda pulum olmadı. Bu iki onnux sənin "hə" demən. Üç yüz manat qızıl pul başdix istəmişdin. Ala bu da sənin başdığın.
Xudaverdiyə dedi:
- Di zurnaçılarını götür get. Camahat dedi:
- Ayə, zurnaçı neyliyir sana? Qoy çalsınar. İmirzə dedi:
- Yox, mana ürəkdən çalan zurnaçı lazımdı. Çaxırrıdan Balay Söyünü götürəyəm. Camaat razılaşif Bəsti xanımı Alıya verdi.
O vaxtdar gəlin atnan gəlirdi. İmirzə kişinin bir atı vardı. Bir-neçə atı da Mustafa göndərdi ki, gəlinin qavağında at oynatsınar. Gəlini ata mindirdilər. İmirzə kişi bir əlinnən atın yüyəninən, o biri əlinnən də üzəngisinnən tutuf, başınnan arvadı yanına çağırtdı.
- Ay ölü qızı, ölü, gəlif gəlinin qavağında oynasana!
Gəlin qarıya çatdı. Camahat axışif gəldi. Elə gözəl bir toy keçirdilər ki, daa nə deyim? Xudavəndi-ələm hamıya oğul toyu, qız toyu qismət eləsin.
Aşxlar toyun sonunda bəy tərifi söylüyər, sonra da bir duvaqqapamaynan məclisi başa çatdırallar. Biz də bu söhbətimizi beləcə başa çatdırax:

Təzə bir gözəl çıxıfdı, -
Dağlar maralı, Gülpəri.
Hər kəsə qarşı gəlsə,
Yandırar narı, Gülpəri.

Camalınnan haya edir,
Dağların qarı, Gülpəri,
And verirəm öz baxtına,
Pozma ilqarı Gülpəri.

Gülpəri, nə Gülpəri,
Bənzər cənnət almasına.
Ay, gün görsə haya edir,
Keçər bulud daldasına.
Eşidənnər heyran qalır,
Bu gözəlin sədasına.
Nə ola qədəm basasan,
Bir bizə sarı, Gülpəri.

Hər kim belə gözəl alsa,
Baxtafar onun başına.
Yüz yaşında qoşa olsa,
Enər on səkkiz yaşına.
Görənnər heyran qaldı,
Onun süzgün baxışına.
Cəllad kimi aman vermir,
Qurudur darı, Gülpəri.

Aşx Hacı, qurvan eylə,
Canını belə ceyrana.
Çoxlarını dəli edif,
Salıf çöllü-biyavana.
Hər kim belə gözəl alsa,
Zəhmət versin şirin cana,
Səyyat tor qursa tər lana,
Ovlar şikarı, Gülpəri.